

Examen VWO 2010

tijdvak 2
woensdag 23 juni
9.00 - 12.00 uur

Latijn

Latijn

tevens oud programma

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 24 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 74 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

Regel 4 **eo**

- 1p 1 Waarnaar verwijst dit woord?
- A **quis** (regel 1)
  - B **atrocitas** (regel 2)
  - C **iudicium** (regel 4)
  - D **facinoris** (regel 4)

Regel 5 **legem**

- 1p 2 Wat houdt deze wet blijkens de tekst in?
- A Er moet een goede reden zijn om op feestdagen recht te spreken.
  - B Er moeten iedere dag zittingen van de rechtbank plaatsvinden.
  - C Geweld tegen de overheid moet altijd zwaar worden bestraft.
  - D Ook op feestdagen moet een proces over geweld tegen de overheid doorgaan.

Regel 11 **pietatem**

- 1p 3 Leg uit waarom de aanklacht tegen Caelius volgens Cicero opgevat kan worden als **pietas** van Atratinus. Baseer je antwoord op het voorafgaande.

Een commentator merkt over de regels 5-13 (**Idem** t/m **esse**) op: "Cicero maakt zijn standpunt vanaf het begin duidelijk: de formele aanklacht moet terzijde worden geschoven".

- 2p 4
- a. Beschrijf in eigen woorden de formele hoofdaanklacht. Baseer je antwoord op je kennis van de achtergrond van de rechtszaak tegen Caelius.
  - b. Citeer het Latijnse tekstelement uit de regels 5-13 (**Idem** t/m **esse**) waarop het oordeel 'de formele aanklacht moet terzijde worden geschoven' gebaseerd is.

Regel 9-13 **sed** t/m **esse**

In deze regels laat Cicero zich op twee plaatsen negatief uit over Clodia.

- 2p 5 Citeer de twee desbetreffende Latijnse tekstelementen.

Regel 12-13 **vos** t/m **esse**

- 1p 6 Wat wil Cicero hiermee duidelijk maken?
- A De betreffende persoon beklagt de rechters.
  - B De betreffende persoon benijdt de rechters.
  - C De betreffende persoon heeft begrip voor de rechters.
  - D De betreffende persoon maakt de rechters belachelijk.

Regel 1-13

Alle persoonsvormen in deze regels waarvan **quis** het onderwerp is, staan in de coniunctivus.

- 2p 7
- a. Leg uit waarom Cicero in de situatie die hij in de regels 1-13 schetst, steeds coniunctivusvormen gebruikt.
  - b. Beschrijf ook de situatie die hij in deze regels schetst.

Regel 20 **aetatis**

- 2p **8** Citeer een Latijns woord uit het voorafgaande (vanaf **Etenim** regel 14) en een Latijns woord uit het vervolg dat meer informatie geeft over **aetatis**.

Tekst 1 en Tekst 2

Tekst 1, regel 21 **Ceteris**

- 1p **9** Citeer het Nederlandse tekstelement uit Tekst 2 dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Tekst 2, regel 4 te fatsoenlijk

- 1p **10** Citeer een Latijns bijvoeglijk naamwoord uit Tekst 1, regel 14-20 (**Etenim** t/m **aetatis**) dat hiermee inhoudelijk vergelijkbaar is.

Tekst 2, regel 9-10 mijn verdiensten jegens jou en je vader

- 1p **11** Citeer het Latijnse tekstelement uit Tekst 1, regel 14-22 waarmee Cicero verwijst naar de goede betrekkingen tussen Cicero en Atratinus en zijn familie.

Tekst 3

Regel 4 **factitatum**

Cicero had het woord **factum** kunnen gebruiken in plaats van **factitatum**.

- 1p **12** Leg uit dat het woord **factitatum** het punt dat Cicero wil demonstreren, beter laat uitkomen dan het woord **factum**.

Regel 7 **quae**

- 2p **13** Leg uit dat het gebruik van het woord **quae** in overeenstemming is met een belofte die Cicero in de voorafgaande zin heeft gedaan. Verwerk in je antwoord de gedane belofte.

De vragen die Cicero in de regels 13-15 (**utrum** t/m **videatur**) stelt, bevatten tevens de door Cicero bedoelde antwoorden op deze vragen.

- 2p **14** Citeer de twee Latijnse tekstelementen die de antwoorden op deze vragen vormen.

Regel 14 **libidinem**

Volgens een commentator kan Cicero hiermee zowel naar de **libido** van Caelius als die van Clodia verwijzen.

- 2p **15** Formuleer in eigen woorden voor beide mogelijkheden een argument dat past in het geheel van het betoog van Cicero.

In de regels 16-17 (**Obliviscor** t/m **neglego**) maakt Cicero gebruik van het stilistisch middel **praeteritio**.

- 2p **16** Leg dit uit. Ga bij je antwoord in op de inhoud van de regels 16-17.

Regel 22 **Ea si tu non es**

Wat hier als een mogelijkheid wordt gepresenteerd, werd in het voorafgaande als een feit gepresenteerd.

- 1p 17 Citeer het desbetreffende Latijnse tekstelement uit het voorafgaande (vanaf regel 18 **Sed**).

Regel 26 **ceteris**

- 1p 18 Formuleer in eigen woorden wie Cicero hiermee bedoelt.

Tekst 4

Regel 1 wordt door P. Claes als volgt vertaald:

“Leven, mijn Lesbia, is liefhebben”

De vertaler heeft de eerste regel van dit gedicht inhoudelijk in twee opzichten gewijzigd.

- 2p 19 Formuleer in eigen woorden deze twee wijzigingen.

Regel 2-3

Lesbia zou te identificeren zijn als Clodia, maar de Clodia zoals wij die kennen uit de beschrijving van Cicero in de Pro Caelio lijkt geen vrouw te zijn geweest die zo'n aansporing nodig had.

- 1p 20 Leg de bovenstaande bewering uit. Ga daarbij in op de beschrijving van Clodia door Cicero.

Regel 2-3

De dichter gebruikt in deze regels een tegenstelling om duidelijk te maken welke houding hij en zijn geliefde moeten aannemen ten opzichte van **rumores**.

- 2p 21 a. Formuleer in eigen woorden deze tegenstelling.

Deze tegenstelling wordt benadrukt door de woordplaatsing.

b. Leg dit uit en citeer bij je antwoord de desbetreffende twee Latijnse woorden.

Regel 5-6

- 2p 22 Noteer de naam van het stilistisch middel dat de tegenstelling in deze regels benadrukt. Citeer daarbij ook de desbetreffende Latijnse tekstelementen.

Tekst 4 en Tekst 5

Uit Tekst 5 (Revius) blijkt een heel andere opvatting over de dood dan uit Tekst 4 (Catullus).

- 2p 23 Leg dit uit en ga daarbij in op beide teksten.

Tekst 6

- 2p 24 a. Beschrijf in eigen woorden op welke historische gebeurtenis de schrijver doelt met 'nadat de staat in wanorde was geraakt' (regel 3-4).
- b. Beschrijf in eigen woorden op welke concrete maatregel van Cicero de schrijver doelt met 'jenzelf de macht over leven en dood had toegeëigend' (regel 7-8).

Tekst 7

- 37p Bestudeer Tekst 7 met de inleiding en de aantekeningen.
Vertaal de regels 1 t/m 11 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.